

Reçu CLT / CIH / ITH	
Le	- 3 AVR. 2018
N°	0186

**Format for the National Register of the
Intangible Religious/Cultural Heritage of Ethiopia**

Register No.0005

1. Background

One of the religious and cultural holydays that is being celebrated in Ethiopia is Ethiopian Epiphany. Epiphany has religious, historical and cultural basis. Though Epiphany is religion based, it is an open street celebration that is being accompanied in cultural rituals and festivities. Epiphany is being celebrated every year on January 19/20 in commemoration of the baptism of Jesus Christ in the Jordan River by John, the Baptist. The celebration of Epiphany starts with the ceremony of “Ketera”, which takes place on the eve of (the day of) Epiphany.

2. Description of the Intangible Heritage

2.1. Domain of the Heritage

It can be categorized in the oral traditions, social practices, rituals and festive events, knowledge concerning nature and the universe, traditional craftsmanship and performing arts.

2.2. Name of the element, as used by community or group concerned

የጥምቀት ክብረ በዓል (Ye'Timket Kibre Be'al/ Ethiopian Epiphany)

2.3. Community(ies), Group(s) or Individuals concerned

Ethiopian Orthodox Tewahedo Church

2.4. Description of the Element

Ethiopian Epiphany is one of the greatest celebrations and festivals that followers of the Ethiopian Orthodox Tewahedo Church commemorate in open street and squares with religious, historical and cultural background. According to various literatures, the term “*Timket*” is to mean to get soaked or immersed, temporarily drowned in the water, being cleansed. The ceremony of Epiphany is celebrated on January 19 (20 in the year next to leap-year) or on *Tir* 11 in Ethiopian Calendar. The festival starts with the celebration of “*Ketera*” on the eve. The word, “*Ketera*” is to means catching or blocking the flow of water. As the *tabots* (replicas of the Ark of the Covenant) proceed out of the temple and stays the night on the eve at the designated places where there is water stream in which the celebration is going to be held. In places where the stream water is small and flowing weak, the people block its flow to make it accumulated in the place and they dig well to catch the water there. The water that is caught and accumulated in different spots or manmade dam of water is known as *Timkete-Bahir* or *Bahire Timket* (pool, river, stream, or artificial reservoir) the place where tabernacles spend the night. The Tabots of each church will be granted a temporary abode, that is, a designated tent. It is the people from each local church who gather together and erect multiple tents or if tent is not available, they make shades on the day time of the eve.

When we see the historical background of the celebration of Epiphany in Ethiopia, the current practice of celebrating the feast according to the rite of the Ethiopian Orthodox Tewahedo Church was started in the

fourth century. During this time the kings Emperor Abreha and Asbeha (Ezana and Sizana) after being converted to Christianity and made the faith the official state religion, they also made the feast to be a national holyday, in the place of the old celebration of the “feast of the tabernacle”. These kings contribute not only for the expansion of Christianity in their territory but also for the development of the festival. In the sixth century during the era of Emperor (*Atse*) Gebre Meskel Saint Yared developed a unique hymn and performance dedicated to the festival after observing its ritual. The Hymn Saint Yared has composed made the festival to be more elaborated and gloriously colorful. In the 12th century, St. Lalibela had made a separate place in his rock hewn churches where the entire local churches to go together (*Bahire Timket*), symbolizing the River Jordan where Christ was baptized. In the post Zagwen period kings like Emperor Yikuno Amlak, in the 13th century, Emperor ZeraYakob and Emperor Naod in the 15th century, made significant contribution to the preservation of the glorious celebration of these historically ancient festival, where all the faithful the scholars and the clergies participated since the beginning. In the 17th century Emperor Faciledes dedicated his royal bath for the celebration of Ethiopian Epiphany. And in the 19th century, since the era of Emperor Minilik the second, Jan-Meda is the magnificent place for the celebration in Addis Ababa.

Epiphany is celebrated every year on the 18th and 19th day of January. On January 18 or *Tir 10* in Ethiopian Calendar, the tents for “Tabot” are being erected starting the morning time and other tents are also prepared for the priests and deacons who would spend the night providing service. The church scholars provide the eve service that is known as “*Hadafe Nefs Letsadkan*” to commemorate the going of Jesus Christ from Galila to River Jordan to be baptized by the hands of John the Baptist. Liturgy will be celebrated in all churches. The priests who are assigned to carry the “tabot” will fast they shall not eat anything. When the procession starts, “tabots” will be covered with highly decorated covers, priests with their sacramental vestments, Deacons with holding the processional crosses start to leave the parish, bells will be rang continuously declaring the event. Faithfull from all ages will follow the procession with very close company. All the believers and church members gather together wearing their beautiful traditional clothes to enjoy and celebrate the unique holyday celebration. As the “tabots” are kept up from their seat of honor, the performance *and* taken out of churches and then the rhythm (*wereb*), “*Worede Wold Emsemayat Wuste Mitmakat*” which is to mean “God the Son, descended from heaven, proceed to the place of celebration” would be performed by the scholars and the youth and then the procession will proceed. The priests and monks who carry umbrella wearing the special gold embroidered overcoat take their step besides and closest to the “tabot”, the deacons who carry the processional crosses, small ringing bells, will be also in front and those who carry cross and cestrum, the prayer stick and the drum takes their place in front of the “tabot” as they leave to the river.

The ranked archbishops, heads of churches and all clergies will be together accompanying the procession of the “tabot” the Sunday school youth dressed in the magnificent uniforms, sing songs like “Worede Wold/ the son descended, “hore Iyesus”/ Jesus left for Jordan” and others, in different languages, joyfully proceeds inform of the church hierarchy. Faithfull mothers/women also sing, songs related to the festival such as “Alew Alew Moges”/ it has a magnificent appearance, “esey selte semere”/ ye my prayers are answered, “ney ney emeye mariam”/ come to us Mary our Lady, “behot giba behot ye hagerachen tabot/ let our parish proceed in glory, “medihinu betisetegne Edme beshegnhuh degeme”/ my savior bless my ages and allow me glorify you again.

As the “tabot” from every church get together, ululation and song as well as the traditional song and dances become greatly enhanced. As they arrive at the place of Ketera, where the “tabot” stay the night, the priests who carry the tabernacles stand besides the tents and the spiritual song “*worede wold*” performance takes place in its full version. Then after the prayer and the gospel preaching and spiritual songs are gone over, *the prayer of the covenant will be recited* and the “tabot” get into the tents prepared to each of them. Then the celebrants will have the dinner, administrators from each church serve the people Ethiopian bread (*Enjera and Wot*, and other foods and local drinks (*Korefe and Tela*). But those priests who are going to celebrate the mid-night Eucharistic Liturgy will not eat. After the festivity takes place and completed, the night time prayer and chant (Mahilet) start at 07:00 evening time (evening 01:00 Local time). The priests from all the local churches gathered together in one tent and spend the night, chanting, praising God and teaching the words of the gospel related with Epiphany. The people who gathered at the celebration place (*Timkete Bahir*) spend the night gathering together, praying and praising surrounding the tent. At the Mid-night the Eucharistic liturgy will began. The main festival starts in the morning time at 06:00 am (12:00 morning local time) by the service of the blessing of the Water at the celebration place “*Timikete bahir*”. There will be the reading of the text about the Festival from all the Four-Gospels.

Then His Holiness the Patriarch (in His Holiness presence), or If there is na Archbishop, or an elder/senior priests bless the water for sprinkling service, by saing (Ahadu Ab Kidus, Ahadu Wolde Kidus, Ahadu wuetu menfes Kidus), One God the Father is Holy, One God the Son is Holy, One God the Holy Spirit is Holy. Then the blessed water will be sprinkled. During the prayer, small candles (*tuaf*) would be lit. This is done to symbolize the revelation the triune God, that took place at the time Jesus was baptized.

As the faithful are being sprinkled with the blessed water, the “tabots” get out of the tent and the praising ceremony will take place and “*Hadigo Tesa Wetesate Negede Kome Maekete Baher*” (God the Son has leaving His 99 groups saints and stand in the middle of the River) is performed by the priests, scholars and Sunday school students who will accompany the “tabots” together with the people. Then the sermon of the day will be delivered, the prayer of the Lord will be a concluding prayer. After this the procession to go back their respective parish will be started by all the “Tabots” except the “tabot”, dedicated to Saint Michael the Archangel, which will go in the next day. They start moving to the churches in the same way, priests, deacons, Sunday school youth, children, women, elders and young men in their groups and all the faithful with different traditional and spiritual songs.

When they reach at their respective parish churches, again there will be a service at each parish, there will be a song dedicated to the festival, a brief sermon will be delivered and with the concluding prayer the festival will be fulfilled. Only the “tabot” from the parish of saint Michael the archangel will remain at the celebration site, that will proceed in the next day, Tir 12.

Since Addis Ababa is the capital city of our country, people from different ethnic groups live together. While celebrating Epiphany at Jan-meda, a lot of people from different nations and nationalities perform their traditional songs and dances in groups. Therefore. Ethiopian Epiphany besides its religious value embodies traditions that help strengthen the solidarity and fraternity of peoples of Ethiopia, which has a very brilliant contribution to mutual respect and peaceful coexistence.

2.5 Significance of intangible cultural heritage

Ethiopia is one of the few countries in the world where the baptism of our lord Jesus Christ is observed. Since this religious holiday is highly related with the culture and tradition of the people, it has high connection with the customs and traditions of the people. The celebration of Epiphany has various social, traditional, economic and religious values.

The holiday to be celebrated for three continuous days (from Ketera to Timket and Kana Zegeleia/ The miracle of Cana of Galilee) accommodates a number of religious ceremonies, traditional songs, spiritual dances and other spiritual songs with the style of Saint Yared. Hence, the holiday has maintained the performing art and the oral traditions that should be transformed from generation to generation. The various social and traditional values of Epiphany can be exploited for mediation or conflict resolution, building up of the good image of the country, developing and maintaining the unity and solidarity of the society.

All family members living in different places get together to celebrate Epiphany and people visit their relatives and parents living in different places of the country. Therefore, Epiphany plays significant role in terms of maintaining the unity of the people, prospering the culture and social life of the people. Epiphany is a joyous moment providing for Ethiopians with a social cohesion and a sense of identity.

Almost all of the attendants appear at the celebration in new and clean traditional clothes. While the deacons carry the processional crosses, other will hold wooden stick. Because young men and women Ethiopians are aware of the social relations of secular Timket, they come with their best dress for the day. This practice of looking good in terms of dress and enhancing beauty is reinforced by the Ethiopian proverb *Le'timket Yalhona Libs Yi'be'tates* (Amharic) or *Ne'timket ZeyKon Qemish Yi'be'tates* (Tigrigna), and roughly translated into English it means, 'Let this cloth be shredded if it is not meant for Timket'.

More than the young men, it is the young women who look sharp during the Timket festival. On top of their nature endowed beauty, the Ethiopian women use traditional make ups on their beautiful faces. They put on make ups such as *Khul* (Amharic) or *Kuhli* (Tigrigna) as shades and make the best hairstyle; preferably *Shuruba* (Ethiopian hairdressing) and some are anointed with oil on their faces. The latter practice is now increasingly phasing out except in the rural areas. Therefore, it is possible to conclude that the celebration of Epiphany contributes significantly towards promoting the culture, dressing style, hair style and other elements of the society which contributes in the safeguarding of the cultures of the Ethiopian peoples.

This is also the time when the young men and women dance freely. So the Timket festival provides an excellent opportunity for them to know each other and find a partner. The other special feature to be observed at the celebration of the Epiphany in Jan-meda and other places is the blowing of trumpet by the youth.

Timket is a religiously rooted and culturally developed Ethiopian holiday that is transmitted from generation to generation. The festival is an opportune moment in which, for example, the dances and songs of the various ethnic groups nations and nationalities of Ethiopia. As the celebration is greatly

attended by a number of tourists from all corners of the world, it helps to enhance the good image of the country and develop the tourism economic sector of the country.

Ethiopian Epiphany also has a number of economic significances. The first one is the attendance of a number of local people and foreigners in places where epiphany is celebrated. According to informants, it creates higher economic activities in such places particularly for the service providers. Hotels, tour operators, transport service providers, cultural and gift article sellers, producers and merchants, etc. obtain great opportunity for job and income. The significant transaction of money and good market is created for the traditional clothes. Most of the people buy new traditional clothes for epiphany. This creates significant market opportunity for the people engaged in the business. It creates great market opportunity for those who design and produce traditional clothes and dresses. The other element that makes the celebration of epiphany in Janmeda of Addis Ababa is the sales of church books supplied by Sunday school students, foods and drinks, print images of saints, CDs of spiritual songs and films in various tents erected around the place where the celebration is being underway. Therefore, the holyday celebration has significant economic contribution.

3. Characteristics of the element

3.1. Associated tangible aspect

Priests wear dress with wide sleeve and cloak. They also wear white sash on their head. Deacons wear crown on their head. The Sunday school students and choir members as well as deacons wear traditional vestment, known as *ting dereb* and white sash and black cloak. They also wear a decorated rope like clothe with green, yellow and red colors. They also hold handkerchief of white, yellow and red colors, cestrum, Prayer Stick and Drums. The men from around Lalibela wear shorts and keep colorful sticks. Mothers from the local area wear white traditional dress. During the celebration deacons move holding crosses, while others accompanying the tabernacle with umbrellas of different colors particularly with golden color. The priests who carry the tabernacles wear clothes that are particularly prepared for this occasion. The local men wear the white trouser (*eje tebab suri*). They also wear sash or cape and white traditional shoe. Other various dressing styles are also part of the celebration to be observed. The youth wear traditional clothes that are produced in modern way. Crowns of kings and other heritages are also used to make the ceremony colorful and interesting.

In order to make the celebration more interesting and colorful, selected clothes that covers the tabernacles, different types of crosses, pictures of Saints, sistrums, bells and colorful umbrella, drum and the national flag are used. The main blessing of the holyday is made with the biggest cross that is known as *metsor*. In addition to that the colorful cloak, traditional vestments known as *lanka* and *tengdereb*, crosses of silver and bronze are the material manifestations of the heritage. All the local residents in Axum, Lalibela, Gonder, Addis Ababa and other palces where the festival is celebrated, including children to elders appear in new traditional clothes. Most of the women and girls wear the white traditional dress known as *kuta*. They wear white sash on their hair. Their hair style is as usual *Shuruba* (braid). They put on traditional make ups such as *ensosela/gurshet*. Crosses with different designs and necklace as well as other materials that show the culture of the people are also the element of the celebration.

3.2. Associated intangible aspects

The physical movements and other procedures to be carried out by the participants and performers of the event include the following among others. The faithful come to escort the *tabots* (replicas of the Ark of the Covenant) of their respective churches. Theoretically, all churches are supposed to assemble at the Timket venue, but it may not be practical to bring all tabots, given the limited spaces and the multitude of the faithful that have flocked into the extremely crowded water area.

The preparation for the celebration of the Timket Festival starts earlier. Women prepare the traditional beer (*tela*), bread (*defo dabo*) and other foods. Fathers buy new clothes for their children and wife. Particularly the local communities prepare and produce traditional handmade clothes. Recently, the youth living in one village prepare similar traditional clothes in a modern way to celebrate the holy day together. Girls in similar age take their time and dress themselves carefully to appear attractive.

A number of performing arts and dances are also the main element of the celebration of Epiphany. Priests of different titles perform rhythm (*shebshabo*) and other performance throughout the day and night times. During these times, various performing arts of spiritual and cultural songs and dances would be staged in different places in group. The local resident community get together to celebrate Epiphany in both the traditional and religious aspect and they accompany the tabernacles from church to the baptismal place and back to the church. Priests and deacons will perform the traditional spiritual songs.

Before the tabernacles depart from the baptismal place, all priests and deacons in cloak and *shema* will stand together in different shape to perform rhythms. Around 24 priests in cloak make two groups and perform the special and unique rhythms (*wereb*) “*zetenazegnun meleakt teto bebaher lay kome*” (God the Son leaving His 99 flocks stand in the middle of the River). The drummers follow the priests. The priests in the outer circle stand at the place designated for them and perform rhythm or *shebshabo*. The tourists visit and observe the ceremony and take photos and videos from their privileged place.

At dawn, one of the senior clerics, in an effort to bless the body of water or *Timkete-Bahir* (pool, river, stream, or artificial reservoir), will immerse the cross into the water while at the same time put a burning candle in the same body of water. Following this ritual, the priest sprinkles the holy water to the *Me'emenan* (believers). The other interesting event is the pushing each other of the people to reach to the body of water. The sprinkling of the blessed water is accompanied by hymn. On top of hymn, the sprinkling of water is also accompanied by the symmetrical dances and drumming of the beautifully dressed priests.

After the sprinkling is over or the people gathered at the sea commemorate the baptism of Jesus Christ, the other ceremony to take place is praising the lord and reciting the gospel. Finally, prayer will take place and the “*tabot*” start moving toward their respective churches. All *tabots* will go back to their parish, permanent abodes, again escorted by hundreds of chanting and dancing believers and the only *tabot* that stays around until the entire festival is over is the *tabot* of the Archangel St. Michael.

During this time as the people accompanying the tabernacles to church, a number of groups will be created and they perform various traditional spiritual songs and dances. The youth will take the front line and lead the way to church in front of the tabernacles.

In this process, there are places where the “the tabot” stops for a very short while, in Lalibela and Gondar there are seven places designated for the “tabot” to get short pausing. Finally when the tabernacles arrive at the place where they depart from each other to take the route to their respective churches other glorious event that can be observed. Finally, the entire “tabot” move to their church and the ceremony of the day would be completed. On the next day, the tabernacles’ of St. Michael depart from baptismal place to the church and the same ceremony will be repeated on this day. The number of people and the ceremony to be held on January 20 is also one and same with that took place on January 19.

Various traditional dances, games, spiritual songs are also the main element in the celebration of Epiphany. The local community form different groups and perform dances and songs. They praise and appreciate their country, the geographic land escape and other local elements. All of them have their own symbolic meanings, the songs sang during all back and forth round procession have the content of glorification, respect, veneration, good wish, peace and joy.

4. Individuals and Institutes partaking with regards to the inventoried heritage

4.1. Practitioners/performers of the heritage:

The celebration has participants from the local population as well as local and foreign tourists. It is the task of the priests and deacons to carry the Ark “tabot” lead the liturgy and also sing therewith during the performance of the heritage. The task of the congregants is to attend the ceremony and joyously celebrate the festivity.

The priests, clergymen, scholars, singers, Sunday school youth and the local community as a whole take their share of a role in the celebration. The priests take the major part in the celebration of Epiphany, from the preparation until the end of it. They also take major responsibility of ensuring that the congregants celebrate the holiday with faith and awareness, thereby teaching the heritage for its due practice and continuance.

As such, the youth are recently proving their immense service in successful celebration of the holiday maintaining its basic rituals. Such act of the youth in responsibility towards their religion and their culture thereby taking major role in celebration of the holiday has been well acknowledged by foreign tourists who witness the festivity. This could be considered a model for youth of other cultures.

The adults, who are younger than the aged seniors, stretch tents for the Arks to rest, and prepare shades to this end, and also sweep the roads as the Arks are escorted from their seats temples, while contributing money, and their respective shares for the successful celebration of the holiday. The women also participate since the eve of the festival by accompanying the “tabot”, attending the prayer, singing, providing their contribution. Clergies and Elderly serve in prayer, blessing and also serve necessary resources to the priests, meals for instance.

4.2. Other participants (custodians)

The major actors in practicing the heritage are the bearers and practitioners of the element, as well as the Ethiopian Orthodox Tewahedo Church. The following stakeholders are also among the ones who take major effort in keeping, caring for and transferring the heritage from generation to generation. These include the Ministry of Culture and Tourism, Authority for Research and Conservation of Cultural

Heritages, Regional Culture and Tourism Bureaus, Zone Culture, Tourism and Communication Affairs Offices, Zone Administration offices, District (*woreda*) Administration offices under the Zonal administration, Development Societies, Various Media Institutes and Heritages trustee institutes among others.

4.3. Customary practices governing access to the element or specific aspect of it

There is no discrimination in age, gender, religion or any other ground against participating and witnessing this celebration. Anyone willing to participate in the festival will be allowed and tourism or research initiatives requiring access to the festival is permitted except the ceremonies assigned to the ordained orthodox clergies. Open access is provided for the academic institutions who can collect information resources regarding Timket Festival and publish the outcomes. The process of celebrating Epiphany has no limitation as to ethnicity, language, social status or political attitude. All men and women of any age do take part in it. All sects of the society participate in the holiday celebration without difference. Hence, its social significance with regards to strengthening social networking could be considered high. However, in pursuance with the canons of the religion, women cover themselves with a white sheet of cloth (*netela*).

5. Sustainability, wellbeing and Status of the heritage/element

5.1. Current status of the element

The celebration of Ethiopian Epiphany greatly increasing, it is celebrated in Axum, Lalibela, Gondar, Addis Ababa, Mekele, Bahirdar, Debre-Tabor, Debre-Markos, Debre-Brehan, Dessie, Seqota, Jimma, Adama, Nekemt, Shasemene, Ambo, Goba, Harar, Dire-Dawa, Jigjiga, Gambella, Asosa, Asela, Hawassa, Arbaminch, Yirgaalem, Wolkite and other places. Especially in the island found in Lake Zeway tabots are accompanied with boats. As the feast is related to the main liturgical feasts of the church, it is celebrated everywhere in the country where the Ethiopian Orthodox Tewahedo Church parishes existed. There are reports signifying the increasing number of tourists who attend the festivity from time to time. The youth are adding various aspects to the celebration by cleaning the road where the Arks pass, laying carpets as well as decorating the environment.

5.2. Mode of Transmission of the heritage from generation to generation

The major mechanism of transmission of the heritage is motivating the youth to actively partake in the practice of the Heritage. During their participation in the festival, they can learn a lot from the hymn, the spiritual prayer, the explanation about the Holiday and its significance, the different ritualistic shows, and the final benediction. The second instrument to the preservation and transmission of the element is its religious aspect that participants in the celebration are believed to receive spiritual rewards out of the celebration and blessing from the Lord. Thus, the knowledge transmits with religious devotion. The other modes of transmission from generation to generation include promoting the celebration of Epiphany through mass media by airing the holiday ceremony in audio and video and integrating the knowledge about the festival in the formal educational curriculum are the main modes of transmissions to sustain the celebration of Epiphany.

It is also important to encourage the performers of the festival, such as the priests, scholars and support the traditional ecclesial schools which are the sources of these schools. Preserving and safeguarding, the sites wherein the festival is celebrated, so as to make the places better tourism destinations in addition to their periodical uses is also very important.

5.3. Threats to the enactment

5.3.1. Physical Threats

With regards to dressing styles, it has now become common to wear in compliance with the custom of the religion and the local tradition better than the earlier days. However, the incidence where some of the youngsters are decorated with contemporary dressing and hairstyles recently is considered as physical threat to the celebration of Ethiopian Epiphany.

5.3.2. Socio-Economic Threats

There are numerous clergymen attending the celebration. These clergymen are sponsored by a budget from the church. However in some places, the leadership of the dioceses notifies that obtaining such sponsorship has become hard nowadays. Though the Culture and Tourism Bureaus have been rendering support earlier, it is reported that such sponsorship has been terminated now. The other threat against the celebration according to informants is adoption of western cultures. Dressing styles and dancing that are contrary to the local custom are considered for instance. Practices that are not in compliance with the beliefs and traditions are seen here and there and posing its influence against the celebration.

After escorting the Arks back to their temple, staying late at night has become a custom these days and informants commented that such stays of the attendants especially the youth cause vulnerability to other problems.

5.4. Safeguarding measures in place

Ethiopian Orthodox Tewahedo Church is working hard to the preservation of this religious heritage. The church provides adequate knowledge for the every generation to ensure its uniform continuity. These days, the members of the community are freely participating in the celebration, preserving *Timkete-Bahir*, providing all necessary information and teaching the young generation about this intangible heritage.

Regional Governments, The Authority for Research and Conservation of Cultural Heritage of the Ministry of Culture and the Ethiopian Orthodox Tewahedo Church are giving due attention to the celebration and providing budget, a priority to ensure that the celebration is undertaken with the wide participation of the concerned community members especially the youth so as to safeguard it and make sure that it is transmitted to the future generation. The Ethiopian Orthodox Tewahedo Church is promoting the celebration through the Television Station managed by the church and government. The Authority for Research and Conservation of Cultural Heritage has prepared a nomination file for a possible inscription of the element on the Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity in 2019.

6. Data gathering and inventorying

6.1. Consent from and involvement of the community/group in data gathering and inventorying

The Authority for Research and Conservation of Cultural Heritage as well as the Culture and Tourism Bureau and representatives of the Ethiopian Orthodox Tewahedo Church, the community had contributed towards the success of the inventory. Moreover, renown individuals, scholars and state management heads, local elders, leadership of the Ethiopian Orthodox Tewahedo Church, youth and woman who reside in the districts (woredas) wherein the inventory has been conducted, the custodians of the heritage partake in the face to face interviews, as well as focus group discussions organized to collect data to that end, and also relevant institutions have provided their comments with due responsibility and commitment.

6.2. Restriction, if any, of use of inventoried data

There is no limitation in utilization of the data as resource towards the effort in promoting and developing this national intangible heritage. However, unauthorized utilization of the data without consent from the respective individual or legal authorized entity as well as the custodians, where the utilization is for business profit and other activities basing private interest or acts that are contradicting the custom shall be subject to accountability in accordance with the national law.

6.3. Date and place of data gathering

The element was inscribed in the National Register of the Intangible Cultural Heritage of Ethiopia under register No. 0005 on January 22, 2017. Data for this inventory has been collected from Axum in Tigray, North Wollo Zone Lalibela North Gondar Zone, Gondar town, South Gonder, and Janmeda in Addis Ababa City and other places are included.

6.4. Responsible body of the National Inventory/register of the element

The national register of the Timket Festival (Ethiopian Epiphany) is undertaken by the experts of the Authority for Research and Conservation of Cultural Heritage (Gezahegn Girma, kelemuwa Mekonen, Berhan Yeshiwas, Andualem Assefa and Gedeon Mulat). The authority section in charge of the approval of the inventory is the Heritage Inventory, Inspection and Standardization Directorate of the Authority for Research and Conservation of Cultural Heritage.

Desalegn Abebaw
Cultural Heritage Inventory and
Standardization Director

Reçu CLT, CIH, ITH
 የኢትዮጵያ (የማይቆይ) ሃይማኖታዊና ባህላዊ ቅርስ (ኢሃባቅ) በሀገር አቀፍ ደረጃ ለመመዝገብ የተዘጋጀ የምዝገባ ቅጽ
 (Format for National Register of the Intangible Cultural/ Religious Heritage of Ethiopia)
 Le - 3 AVR. 2018
 N° 0186

መለያ ቁጥር- 0005
 Register No-0005

1. ጻራ (Background)

በኢትዮጵያ ውስጥ ከሚከበሩ ሃይማኖታዊ እና ባህላዊ በዓላት መካከል አንዱ የሆነውና ከሌሎች ዓለማት በተለየ መልኩ የሚከበረው የጥምቀት በዓል አከባበር ሃይማኖታዊና ታሪካዊ መሠረት አለው። ጥምቀት መሠረቱ ሃይማኖት ሆኖ ሃይማኖትን መሠረት ባደረጉ ሥነ-ሥርዓቶች ታጅቦ የሚከበር የጉዞና የአደባባይ ክብረ በዓል ነው። የጥምቀት በዓል የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ በዮሐንስ እጅ በዮርዳኖስ ወንዝ የተጠመቀበትን ዕለት ለማሰብ በኢትዮጵያ የቀን አቋጣጠር ጥር 11 ይከበራል። የጥምቀት በዓል አከባበር የሚጀምረው ከተራ በመባል ከሚታወቀው የዋይማ ዕለት ነው (ጥር 10)።

2. የማይቆይ ቅርሱ መረጃ፤-

2.1 የቅርሱ ምድብ (Domain)

አፋዊ (ቃላዊ) ትውፊቶችና መገለጫዎች፡-(oral traditions and expressions, including language as a vehicle of the intangible religious cultural heritage)፤ ማገበራዊ ክንፃዎች፤ ሃይማኖታዊ ሥነ-ሥርዓቶችና በዓላት (Social practices, rituals and festive events)፤ ስለ ዓለም ተፈጥሮ ስለ ዓለም ዕውቀትና ትግበራ ወይም ሀገር በቀል ዕውቀቶች (traditional craft manship)(knowledge and practices concerning nature and the universe) እና ትውን ጥበባት (performing arts) ውስጥ ሊካተት ይችላል።

2.2 የቅርሱ መጠሪያ በማሕበረሰቡ/ በቡድኑ ቋንቋ (Name of the element, as used by community or group concerned) የጥምቀት ክብረ በዓል (Ethiopian Epiphany)

2.3 የቅርሱ ባለቤት ማሕበረሰብ፣ ቡድን ወይም ግለሰብ (Community(ies), group(s) or individuals concerned)

የቅርሱ ባለቤት የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን ናት።

2.4 ስለ ቅርሱ ምንነት ማብራሪያ (Description of the element)

የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን በጉዞና በአደባባይ ከምታከብራቸው ታላላቅ በዓላት አንዱ የሆነው የጥምቀት በዓል አከባበር ሃይማኖታዊና ታሪካዊ መሠረት አለው። "ጥምቀት" ማለት በውኃ ውስጥ መጠመቅ፣ መጥለቅ፣ መንጻት ማለት ነው። የጥምቀት በዓል የሚከበረው በኢትዮጵያ የቀን አቋጣጠር ጥር 11 ሲሆን አከባበሩ የሚጀምረው ከተራ በመባል ከሚታወቀው የዋይማ ዕለት (ጥር10) ጀምሮ ነው። "ከተራ" መከተር፣ መገደብ ማለት ነው ። በጥምቀት ዋይማ ታቦተ ሕጉ ከቤተ መቅደስ ወጥቶ ውኃ ባለበት አካባቢ ስለሚያድር የየአጥቢያው ቤተክርስቲያን ሕዝብ እየተሰበሰበ በወንዝ ዳርና ውሃ በአለበት አካባቢ ድንኳን ይተክላል ወይም ዳስ ይጥላል። በየአጥቢያው ቦታ ተለይቶና ተክለው ታቦታት ሕጉ በዳስ ወይም በድንኳን የሚያድሩበት፣ የታቦት ማደሪያ፣ ውሃ የሚከተርበት ወይም ሰው ሠራሽ የግድብ ውኃ የሚበጅበት ስፍራ "ባሕረ ጥምቀት" እየተባለ ይጠራል።

ጥምቀት በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን እምነትና ሥርዓተ አምልኮ መሠረት ታሪካዊ መሠረቱን ሳይለቅ እሁን እንዳለው መከበር የጀመረው በ4^{ኛው} መቶ ክፍለ ዘመን ነው። በዚህ ዘመን ነገሥታቱ ኦሮሞና አጽብሐ የክርስትና ሃይማኖትን ተቀብለው የሀገሪቱ ብሔራዊ ሃይማኖት ሲያደርጉ በዓል ጥምቀት በብሔራዊ ደረጃ እንዲከበር ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድረገዋል። ቀደም ሲል በሀገራችን በብሉይ ኪዳን ሥርዓት መሠረት ሲከበር የኖረ "የበዓለ መጸለት/የዳስ በዓል" የሚባል ስለነበር ጥምቀት በእሱ ምትክ የጉዞና የአደባባይ በዓል ሆኖ እንዲከበር አድርገዋል።

እነዚህ ቅዱሳን ነገሥት ለሃይማኖቱ ማደግ ብቻ ሳይሆን ለበዓሉም መስፋፋት ተግተው ሠርተዋል። በዓሉ በየዘመኑ እየደገ መጥቶ በዓይ ገብረ መስቀል ዘመነ መንግሥት በ፩ኛው መቶ ክፍለ ዘመን ቅዱስ ያሬድ በዘመኑ ይፈጸም የነበረውን የበዓሉን አከባቢ ሥርዓት በማየት ለበዓሉ አከባቢ የሚሰማው የዜማ ሥርዓት አዘጋጅቷል። ቅዱስ ያሬድ ለበዓሉ ያዘጋጀው የዜማ ድርሰትም ከበዓሉ ዋይማ (ከተራ) ጀምሮ የሚፈጸም በመሆኑ ለበዓሉ ተጨማሪ ድምቀትንና ሥርዓትን ሰጥቶታል። ቅዱስ ላሊበላም በ12ኛው መቶ ክፍለ ዘመን ከአንድ ወጥ ዓለት ፈልፍሎ ባነፃቸው ውቅር አብያተ ክርስቲያናት ሥራ ውስጥ በዓሉን ሁሉም ውቅር አብያተ ክርስቲያናት በአንድነት የሚያከብሩበትን ቦታ በዮርዳኖስ ወንዝ ስም ምሳሌነት አካቶ መሥራቱ በዓሉ ምን ያህል ደማቅ እንደነበር ለመረዳት ያስችላል። እስከ አሁንም ድረስ ይህ ቦታ ዮርዳኖስ በመባል ይታወቃል። ከዛሬ በኋላ የተነሡ ነገሥታት እንደ ዓይ ይኩና አምላክ (በ13ኛው መቶ ክፍለ ዘመን)፣ ዓይ ዘርዓ ያዕቆብና ዓይ ናያድ (በ15ኛው መቶ ክፍለ ዘመን) ካህናቱና ሕዝቡ ታቦታቱን አጅበው በአንድነት የሚያከብሩትን ይኸንን ጥንታዊና መንፈሳዊ በዓል በየዘመናቸው ደምቆ እንዲከበር የየበኩላቸውን አስተዋጽኦ አድርገዋል። በ17ኛው መቶ ክፍለ ዘመንም በጎንደር የነገሡት ዓይ ፋሲል ለመዋኛ ገንዳ ያሠሩት የበዓል ጥምቀት በዓል ማካበሪያ የተደረገ ሲሆን በ19ኛው መቶ ክፍለ ዘመንም ከነገሡት ዳግማዊ ዓይ ምኒልክ ጀምሮ በአዲስ አበባ ጃን ሜዳ በዓሉ በድምቀት እየተከበረ ይገኛል።

የጥምቀት በዓል በመላ ኢትዮጵያ ጥር 10 እና 11 ይከበራል። በጥር 10 ላይ ጧት ጀምሮ የታቦት ማደርያ የሊቃውንትና የምእመናን መጠለያ ዳስ ይጣላል ወይም ድንኳን ይተክላል። ጥር 10 ቀን ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በዮሐንስ እጅ ለመጠመቅ ከገሊላ ወደ ዮርዳኖስ ወንዝ የሄደበትን ለመዘከር ሊቃውንተ ቤተ ክርስቲያን ከጠዋቱ አራት ሰዓት ጀምሮ "ታዳፊ ነፍስ ለጻድቃን" የሚለውን ዋይማ ከነሙሉ ሥርዓቱ እስከ ሰላም ያለው በሁሉም አጥቢያ አብያተ ክርስቲያናት ያደርሳሉ። በዕለቱም ቅዳሴ ይቀደሳል። ታቦተ ሕጉን ለማክበር የተመደቡ ካህናት በየም ተወስነው ይውላሉ። ታቦተ ሕጉ የሚንቀሳቀስበት ሰዓት ሲደርስ ታቦታት የወርቅና የብር መጥናጸፊያ ተጥናጸፈው በተለያዩ ኅብረ መልክ እ በተሸለሙ የክህነት አልባሳት በደመቁ ካህናትና የወርቅ፣ የብርና የዕዕ መያር መስቀል በየዙ ዲያቆናት ከብረው፣ ከቤተ መቅደስ ወደ ጥምቀተ ባሕር ለመጓዝ ሲነሡ መላው አብያተ ክርስቲያናት የደወል ድምዕ ያሰማሉ። ምእመናን ከሕፃን እስከ ዐዋቂ ያሚረ ልብላቸውን ለብሰው ታቦተ ሕጉን በማጀብ ለማክበር ይሰበሰባሉ። ታቦተ ሕጉ ከመንበረ ክብሩ ሲነሣ "ወረደ ወልድ እምሰማያት ውስተ ምጥማቃት" የሚለው ሰላም በሊቃውንቱና በወጣቱ እየተዘመረ ጉዞ ይቀጥላል። የወርቅ ካባ ላንቃ የለበሱ ቀላውስትና መነኮሳት ጥላ የያዙት ከታቦቱ ጎን መስቀልና ጸናጽል የያዙት ከታቦቱ ፊት ይሄዳሉ። ልብስ ተክህና የለበሱ ዲያቆናት ጥላ፣ መስቀልና ቃዌል ይዘው እያቃጩሉ ከቀላውስቱ ፊት በመሆን ይጓዛሉ። ከነዚህም ሌላ ካባ፣ ላንቃ፣ ጥንግ ድርብ፣ መጠምጠሚያ የለበሱ ሊቃውንት የብር፣ የነሐስ መቋሚያና ጸናጽል ከበሮ ይዘው "ወረደ ወልድ እምሰማያት ውስተ ምጥማቃት" የሚለውን ዜማ እያሸበሸቡ ከዲያቆናቱ በፊት ይጓዛሉ።

ብፁዕ ወቅዱስ ፓትርያርኩ፣ ብፁዓን ሊቃነ ጳጳሳት፣ የእድባራት አለቆች፣ ቀላውስትና ዲያቆናት ታቦቱን በማጀብ የሰንበት ት/ቤት መዘምራን በተለያዩ ቀለማት ባሸበረቁ አልባሳት ተውበው "ወረደ ወልድ፣ ሖረ ኢየሱስ" እና ሌሎች መዝሙራትን በልዩ ልዩ ቋንቋዎች እየዘመሩ ከፊት ይጓዛሉ። እናቶች "አለው አለው ሞገሰ"፣ "እስይ ስለቱ ደረሰ"፣ "ነይ ወደ እኛ ማርያም" "በሆት ግባ በሆት አንተ ያገሬ ታቦት" ፣ "መድገኑ ብትሰጠኝ እድሜ፣ በሸኘሁ ደግሜ" እያሉ ምእመናን በሆታ ሌሎችንም ምስጋናዎች እያቀረቡ ጉዞ በዝግታ ወደ ጥምቀተ ባሕር ይሆናል።

ታቦታቱ ከየአቅጣጫው እየመጡ ሲገናኙ እነሱን አጅቦ የመጣው ሰው አንድ ላይ እየተቀላቀለ ጭብጨባው አልልታውና ሆታው ይደምቃል። የከተራ በዓል ማክበሪያ ቦታ እንደደረሱ ታቦታቱ በድንኳኑ አጠገብ ቆመው «ወረደ ወልድ» የሚለው ሰላም ተመርቶ በአግባቡ ከተሸበሸበ በኋላ ትምህርተ ወንጌል ይሰጣል። ታቦታቱ ወደ ተዘጋጅላቸው ድንኳን ይገቡና ኪዳን ይደረሳል። ታቦታቱ ከገቡ በኋላ ታቦታቱን አጅቦ የመጣው ሰው ሁሉ በጋራ በተዘጋጀውን ድግስ

ይስተናገዳል፤ ይሁን እንጂ የሚቀድሱና የሚቆርቡ ምእመናን እራት አይበሉም። ድግሱ ከተጠናቀቀ በኋላ ማታ ከ01:00 ሰዓት ጀምሮ የሌሊቱ ማጎሌት ከየአጥቢያ አብያተ ክርስቲያናት የመጡ ሊቃውንት ቤተ ክርስቲያንና ካህናትም በአንድ ድንኳን ውስጥ በመሆን ሌሊቱን እግዚአብሔርን ሲያመሰግኑና፣ ጥምቀትን የሚመለከት ቃለ እግዚአብሔር ሲያደርሱ ያድራሉ። ምእመናንም አብረው ሲጸልዩ ያድራሉ። ከእነዚህ ሌሊት ጀምሮ ቅዳሴ ይከናወናል። ከጠቀቱ 12 ሰዓት ሲሆን የጥምቀት ባሕሩ ሥርዓተ ቡራኬ በሥርዓተ ቅዳሴ ይጀመራል። የጥምቀቱን ታሪክ የሚገልጹ ከአራቱም ወንጌላውያን ይነበባሉ።

ቀጥሎ ቅዱስ ፓትርያርኩ በአለበት ሊቃነ ጳጳሳቱ፣ ካልሆነም በታላቅ ካህን “አሐዱ አብ ቅዱስ፣ አሐዱ ወልድ ቅዱስ፣ አሐዱ ወላይት መንፈስ ቅዱስ” በማለት ባሕሩ ተባርቶ ጸበሎ ለሕዝቡ ይረጫል።

ሕዝቡ በመጠመቅ ላይ እንዳለ ታቦታቱ ከድንኳኑ ወጥተው በተዘጋጀላቸው ሥፍራ ሲቆሙ ሊቃውንቱ “ታዲን ተሥዓ ወተሥዓተ ነገደ ቆመ ማዕከለ ባሕር፣ ወወጽኦ በሰላም” (ዘጠና ዘጠኙን ነገደ መላዕክት ትቶ በባሕር ላይ ቆመ፣ በሰላምም ወጣ) የሚለውን ስብሐተ እግዚአብሔር ያቀርባሉ። ለዕለቱ የተዘጋጀው ትምህርት ተሰጥቶ፣ “አቡነ ዘበሰማያት” ከተጸለየ በኋላ ከቅዱስ ሚካኤል ታቦት በስተቀር ከላይ የተጠቀሱት ታቦታት በሙሉ በዕለተ በዓሉ ወደ መንበረ ክብራቸው ይመለሳሉ። በዚህ ዕለት ታቦታቱ ወደ የቤተመቅደሳቸው ለመሄድ ሲነሡ በካህናትና በምዕመናን ምስጋና፣ ዝማሬ፣ ዕልልታና ጭፈራ እንዲሁም ሆታ ይታጀባሉ። ካህናቱ፣ ሊቃውንቱና የሰንበት ትምህርት ቤት መዘምራን ሕዝቡ በዝማሬና በተለያዩ ባህላዊ ጨዋታዎች ታቦታቱን አጅቦው ጉዞ ይጀመራሉ። ልጆች፣ ወጣቶች፣ ሴቶች፣ ሽማግሌዎች በቡድን በቡድን እየሆኑ የተለያዩ ዜማዎችን፣ ዝማሬዎችን፣ ዘፈኖችን እያሰሙ በሆታና በእልልታ ጉዞውን ይቀጥላሉ። በመቀጠልም ቤተመቅደሳቸው ሲደርሱ ይቆሙና በዓውደ ምህረቱ “ተጠምቀ ሰማያዊ በዕደ መሬታዊ” የሚለው ወረብ ይወረባል ይሸበሸባል። ትምህርትም ይሰጣል። በመጨረሻም ጸሎት ከተጸለየ በኋላ የበዓሉ ፍጻሜ ይሆናል። የቅዱስ ሚካኤል ታቦት ግን በዚያው ቆይቶ በማግስቱ ጥር 12 ቀን ወደ መንበረ ክብሩ ይመለሳል።

አዲስ አበባ የሀገሪቱ ዋና ከተማ እንደመሆኗ የበርካታ ማኅበረ ሰቦች መኖሪያ ናት። በመሆኑም በጃንሚያ በሚከበረው የጥምቀት በዓል ወቅት ብሔሮችና ብሔረሰቦችም ያለልዩነት የየአካባቢያቸውን ጨዋታ በዜማና በጭፈራ የሚያሳዩበት መድረክም ነው። ስለዚህ በዓለ ጥምቀት ከሃይማኖታዊ ዕሴቱ በተጨማሪ ሕዝቦች ማንነታቸውንና ፍላጎታቸውን በነፃነትና በመከባበር፣ በሰላምና በፍቅር የሚያሳዩበት፣ አገራዊ የባህል ልውውጥ፣ የሕዝቦች አብሮ የመኖር ታሪካዊ ልምድ ማሳያም ነው።

2.5 የቅርሱ አስፈላጊነትና ጠቀሜታ (Significance of the Intangible Cultural Heritage)

ሀገራችን የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስን ጥምቀት ከሚያከብሩ ጥቂት የዓለማችን ሀገሮች አንዷ ናት። ይህ ታላቅ ሃይማኖታዊ በዓል ከሕዝቡ ባህል ጋር ጥብቅ ትሥሥር ያለው በመሆኑ ከሃይማኖታዊ በዓልነቱ ባሻገር ባህላዊ ፋይዳውም ከፍ ያለ ነው። ባጠቃላይ የጥምቀት በዓል አከባበር ከፍ ያለ ሃይማኖታዊ፣ ማኅበራዊ፣ ባህላዊና ኢኮኖሚያዊ ፋይዳ ያለው ክብረ በዓል ነው።

ለሃሰት ቀናት ያህል (ከከተራ እስከ ቃና ዘገለላ) በተከታታይ በሚከበረው በዚህ ታላቅ ሃይማኖታዊ ሥርዓት ላይ መንፈሳዊ መዝሙሮች፣ የተለያዩ ስልት ያላቸው ያሬዳዊ ዜማዎች ይመጣሉ። በበዓሉ ላይ የየአካባቢው ሀገረሰባዊ ዘፈኖች፣ ጭፈራዎች፣ ውዝዋዜዎች በስፋት ይከናወናሉ። የተለያዩ ባህላዊ ጨዋታዎችም ይደረጋሉ። በዓሉም እነዚህን የትውን ጥበባትና የሥነቃል ሀብቶች ጠብቆ ከትውልድ ወደ ትውልድ ለማስተላለፍ ያለው ጠቀሜታ ከፍተኛ ነው።

ይህ በዓል ሕዝቡን በሰፊው የሚያሳትፍ በመሆኑ ታቦታቱን ለመሸገጥ በተሰበሰበው የአካባቢው ነዋሪ መካከል ማጎበራዊ ትሥሥርን ይፈጥራል። የጥምቀት በዓል የጎብረተሰቡን ማጎበራዊ ሕይወትና አንድነት በከፍተኛ ደረጃ የሚያጠናክር እንደሆነ ይስተዋላል። ለጥምቀት በዓል የቤተሰብ አባላት ከያሉበት ይሰባሰባሉ። ዘመድ ከዘመዱ ይጠያየቃል። ስለዚህ ባህልን ከመጠበቅና ከማስቀጠል አንጻርም የጥምቀት በዓል የጎላ ድርሻ አለው። በዓል ጥምቀት ደማቅ ማጎበራዊና ባህላዊ ገጽታዎች (ዕሴቶች) አሉት። እነዚህ ዕሴቶች በልዩ ልዩ ሁኔታ የሚገለጹ ለሰላምና ለዕርቅ፣ ለሀገር የመልካም ገጽታ ግንባታ፣ ለአንድነትና ለመከባበር ከፍተኛ አስተዋጽኦ የሚያደርጉ ናቸው።

በበዓሉ ላይ ዲያቆናት መስቀል ይዘው ሲጓዙ ሌሎች ሽመል ይዘው በሆታ ያጅባሉ። አብዛኛው የበዓሉ ታዳሚ ባህላዊ አልባላትን ስለሚለብሱ የጎብረተሰቡን የቁየ ባህላዊ አለባበስ በማስተዋወቅና በማሳደግ ረገድም ትልቅ አስተዋጽኦ አለው። “ለጥምቀት ያልሆነ ቀሚስ ይበጣጠስ” የሚባል አባባልም ስላለ ይልቁንም ሌሎች በዚህ ቀን ባህላዊ አልባላቶቻቸውን ይለብሳሉ። ባህላዊ የጸጉር አሠራራቸውን ይሠራሉ። በመሆኑም በዚህ ቀን የአካባቢው ሕዝብ ባህሉን፣ አለባበሱን፣ የጸጉር አሠራሩን፣ አመጋገቡን የሚያሳይበት ነው። በዚህም የተነሣ የአካባቢውን ባህል ከማስጠበቅና ከማስተዋወቅ አኳያ ልዩ ጥቅም አለው።

ከዚህ በተጨማሪ በዓሉ በርካታ ተጥር ያላቸው ቱሪስቶች ከሁሉም ዓለማት ወደ ሀገራችን ማለትም ወደ አክሱም፣ ላሊበላ፣ ጎንደር፣ በጣና በአዲስ አበባ ጃንሜዳ እና ሌሎች የታሪክና የተፈጥሮ መስሕቦችን ያሉባቸው ቦታዎች መጥተው እንዲጎበኙ በማድረግ ለሀገሪቱ የመልካም ገጽታ ግንባታና ለተሪዝም ዘርፍ ዕድገት ጠቀሜታ አለው።

አንዳንድ መረጃ ሰጭዎች እንዳሉን በነዚህ ቀናት ወጣት ወንዶች ሚስት የሚሆኗቸውን ልጃገረዶች የሚያዩበትና እነርሱም የሚታዩበት ወቅት ነው። በዚህም ምክንያት በዚህ ቀን የማይጨፍር ወጣት አይኖርም። የጥምቀት በዓል ከገና በዓል የሚለየውም በዚህ በዓል ሕዝቡ በጉዞና በአደባባይ ተሳታፊ የሚሆንበት፣ ደስታውን የሚገልጽበት የሚዝናናበትና በዓሉን የሚያሳይበት ቀን በመሆኑ ነው።

የጥምቀት በዓል ኢኮኖሚያዊ ጠቀሜታውም የጎላ ነው። የመጀመሪያው በዓሉ በሚከበርባቸው ዋና ዋና ሥፍራዎች ላይ ከፍተኛ ተጥር ያለው የሀገር ውስጥና የውጪ ጎብኚዎች ይታደማሉ። ይህም በአካባቢው የንግድ እንቅስቃሴ ላይ በተለይም በአገልግሎት ዘርፉ ላይ ሰፊ እንቅስቃሴ የሚፈጥር እንደሆነ መረጃ ሰጪዎች ያብራራሉ። ሆኖም፣ አስጎብኚ ድርጅቶች፣ የመጓጓዣ አገልግሎት ሰጪዎች፣ የተለያዩ ባህላዊ አልባላትና የእደ ጥበብ ጠቢቆች አምራቾችና ነጋዴዎች ...ወዘተ ሰፊ የሥራና የገቢ ዕድል ይፈጠርላቸዋል። ሌላው ከፍተኛ የሆነ የገንዘብ ልውውጥ የሚደረገው ወይም ሰፊ ገበያ የሚፈጠረው በባህላዊ አልባላት ላይ ነው። “ለጥምቀት ያልሆነ ቀሚስ ይበጣጠስ” በሚለው ብሃል አብዛኛው ሰው ለበዓሉ አዳዲስ የሀገር ባህል ልብሶችን ይገዛል። ይህ በዘርፉ ለተሰማሩ ባለሙያዎችም ከፍተኛ የገበያ ዕድል ይፈጥራል። በዘመናዊ መንገድ የሚዘጋጁ ባህላዊ አልባላት ለገበያ እስኪቀርቡ ድረስ በሂደቱ ለሚሳተፉ ሁሉ ተጨማሪ የሥራ ዕድል ይፈጥራል። እንዲሁም የተለያዩ ለቤተ ክርስቲያን የሚሰጡ ሥጦታዎች፣ ቀላቀሶችን በማቅረብና በመሸጥ ላይ ለተሰማሩ ሰዎችም ከፍተኛ የገበያና የሥራ ዕድል ይፈጠራቸዋል።

በአዲስ አበባም ጃንሜዳ ድንኳናቸውን ጥለው በቀንም ሆነ በማታ አገልግሎት ሲሰጡ የሚቆዩት የሰንበት ትምህርት ቤቶች የሚያቀርቡት የመጻሕፍት፣ የምግብና መጠጥ፣ የቅዱሳን ሥዕላት፣ የመዝሙር ሕትመቶች፣ የፊልሞች ገበያም ሌላው በዓሉን ሲያደምቁ የሚቆዩ ኢኮኖሚያዊ ጠቀሜታ ያላቸው ተግባራት ናቸው። ከዚህም በተጨማሪ በዚህ የጥምቀት በዓል ወቅት ለፀሐይ መከላከያ ኮፊያዎችና የሰሌን ባርኔግዎች ለምዕመኑ በስፋት ለሽያጭ ከመቅረባቸውም በላይ የተለያዩ አሳታፊ ባህላዊ ጨዋታዎችና ውድድሮች ይካሄዳሉ።

3. የቅርሱ መለያ ባህርያት (Characteristics of the element)

3.1 የቅርብ ቁሳዊ መገለጫ (Associated tangible aspect)

በሥነ-ሥርዓቱ ሊቃውንቱ፣ ቀላውስቱና ዲያቆናቱ በራሳቸው ላይ እንደዘውድ ያለ አክሊል ይደፋሉ። ትክኛቸው ላይ ዘርፍ ያለው ቀሚስ ይለብሳሉ። ካህናትና መነኩሳት እጅ ሰፊ የሆነ ቀሚስና ፈረጂያ ይደርባሉ። በአንገታቸው እስከ እግር የሚወርድ ምግባት ያጠልቃሉ። እንዲሁም ነጭ ሻሽ ይጠመጥማሉ። ያራዳውያን ሊቃውንት ነጭ መጠምጠሚያ/ሻሽ/፣ ጥቁር ካባ፣ ጥንግ ድርብ ይለብሳሉ። ጽናጽል፣ መቋሚያና ከበሮ ይይዛሉ። በአንዳንድ አካባቢዎች ምእመናን በአናታቸው ላይ አረንጓዴ፣ ቢጫና ቀይ ቀለማት ያለው የገመድ ጉንጉን ያሥራሉ። የላሊበላ እካባቢ ወንዶች ሶራ የተባለውን ቁምጣ ይታጠቃሉ። የተሸለመ ዱላ (ሸመል) ይይዛሉ። የየአካባቢው እናቶች ነጭ ቀሚስ ከነጭ ነጠላ ጋር፣ ወጣት ሴቶች ሽብሽቦ ቀሚስ ከነጠላ ጋር ይለብሳሉ። ታቦታቱን የሚያከብሩ ካህናት ልዩ ወብትና ድምቀት ባለው ልብስ ተከህኖ ያሸበርቃሉ። ለሥነ-ሥርዓቱም ታቦተ ሕጉ፣ የሚሸፈኑበት የወርቅና ብር መጉናጸፊያ፣ መስቀል፣ ቅዱሳት ሥዕላት፣ ጽንሐሐ ቃጭል፣ ወርቀዘቦ ጃንጥላ፣ ያጌጠ ድባብ፣ ከበሮ፣ የሀገሪቱ ባንዲራ የመሳሰሉትን ይይዛሉ። በከብረ በዓላቱ ቡራኬው በመያር መስቀል ይደረጋል። ከነዚህም ሌላ ካባ፣ ላንቃ፣ ጥንግ ድርብ፣ የብርና የነሐስ መቋሚያ ከቅርብ ቁሳዊ መገለጫዎች መካከል ይገኛሉ።

በአክሱም፣ በላሊበላ፣ በጎንደር፣ በአዲስ አበባና በሌሎች በዓሉ በሚከበረባቸው ቦታዎች የበዓሉን ባህላዊ ገጽታ ስንመለከት በጥምቀት በዓል የአካባቢው ነዋሪ ከሕፃን እስከ አዎቂ ያለው በባህላዊ አልባላት አሸብርቆ ይወጣል። ሴቶች ነጭ ጥልፍ ያለው ቀሚስና ነጭ ኮታ ይለብሳሉ። ነጭ ሻሽ ይጠመጥማሉ። ጸጉራቸውን ሸሩባ ተሠርተው፣ እንሶስላ ሞቀው፣ መስቀል ድሪና አልቦ በአንገታቸው ላይ አድርገው ይወጣሉ። ወንዶች ደግሞ እጅ ጠባብ ነጭ ሱሪ፣ ነጭ ኮታ ለብሰው ነጭ ሻሽ ይጠመጥማሉ ወይም ባርጌጣ ያደርጋሉ። ነጭ ጫማም ይጫማሉ። ከዚህ ውጭም የየአካባቢውን የባህል አልባላትን ለብሰው ይታያሉ። ወጣቶች ደግሞ በዘመናዊ መንገድ የተዘጋጁ የተለያዩ ባህላዊ አልባላትን ለብሰው ይታያሉ። የወርቅ ዝምዝም ያለበት የጥንት ጃንጥላ፣ ድባብ፣ የነገሥታት አክሊልና አንድ አንድ ጥንታውያን ቅርሶች በበዓሉ ላይ አገልግሎት ላይ ይውላሉ።

3.2 የቅርብ አካላዊ መገለጫ (Associated intangible Aspects) የጥምቀት በዓል ተሳታፊዎችና ተግባራዎች የሚያሳዩዎቸው አካላዊ እንቅስቃሴዎችና ሥነ-ሥርዓቶች

ለጥምቀት በዓል ዝግጅት የሚጀመረው ቀደም ብሎ ነው። ሴቶች ጠላ ይጠምቃሉ፣ ዳቦ ይጋግራሉ፣ ሌሎችም ምግቦችን ያዘጋጃሉ። አባቶች ለልጆቻቸው አዳዲስ ልብስ ይገዛሉ። ወጣቶችም እንዲሁ አዳዲስ ልብሶችን ያዘጋጃሉ። በተለይም ባህላዊ ልብሶችን ቀደም ብለው ያዘጋጃሉ። አሁን ላይ ደግሞ በአንድ መንደር የሚኖሩ ወጣቶች ተመሳሳይ የሆኑ በዘመናዊ መንገድ የሚዘጋጁ ባህላዊ አልባላትን ያዘጋጃሉ። ሴቶች በበዓሉ ቀን አምረውና ተውበው ለመታየት ጸጉራቸውን በተለያዩ የባህል ጸጉር ሥሪቶች ይሠራሉ። በዓሉ ሲደርስም ተጨንቀው ይዋባሉ፣ ይኳላሉ። “ለጥምቀት ያልሆነ ቀሚስ ይበጣጠስ” የሚለው ብሂልም ለጥምቀት በዓል የሚደረገውን ከፍተኛ ዝግጅትን ያመለክታሉ።

በበዓሉ አከባቢ ላይ በርካታ አካላዊ እንቅስቃሴዎችና ሥነ-ሥርዓቶች ይከናወናሉ። ከበዓላቱ ዋዜማ ጀምሮ ካህናት ማገሊት በመቆም፣ በሽብሽባ፣ በወረብ ቅዳሴ በመቀደስ፣ ያሳልፋሉ፣ እንቅልፍ አይተኙም፣ ለ3 ቀን ሌሊቱን ሙሉ ቆሙው ያድራሉ። በእነዚህ በዓላት በርካታ መንፈሳዊና ባህላዊ መዝሙሮችና ዜማዎች ይከወናሉ። በዚህ በዓል የአካባቢው ነዋሪ ቀኑን በደስተኛነትና በጋራ እየዘመረ፣ እያሸበሸበ፣ እልል እያለ፣ እያጨበጨበ ታቦታተ ሕጉን አጅቦ በመጓዝ በዓሉን ያሳልፋል። ካህናትና ሊቃውንት ካባና ጥንግ ድርብ ለብሰው ጽናጽልና መቋሚያ ይዘው ከግራ ወደ ቀኝ ከቀኝ ወደ ግራ ወደ ፊትና ወደ ኋላ እየተንቀሳቀሱ ያስረግጣሉ፣ ያሸበሽባሉ።

የካህናቱ ሽብረት ሲጠናቀቅ ካህናት በመስቀል ቅርጽ ተሠርቶ ውኃ የተከተረበትን ቦታ በአራት አቅጣጫ በመስቀላቸው ውኃውን እየነኩ ይባርካሉ። ከዚያም የተባረከውን ውኃ ወደ ሕዝቡ ይረጩታል። በሚረጩው ጸበል በረከት ለማግኘት በምዕመናኑ መካከል የሚደረገው መገፋፋትና ትንቅንቅ ራሱን የቻለ አንድ ትዕይንት ይፈጥራል።

በጥምቀተ ባሕሩ ቦታ ታቦታቱ ከመንቀሳቀሳቸው በፊት እጅግ በርካታ ቀጥር ያላቸው ካባና ሸማ ለባሾች (ከሁሉም አብያተ ክርስቲያናት የተውጣጡ ቀሳውሳት) በአራት ማዕዘን ክብ ሠርተው ይቆማሉ። በእነርሱ መካከልም ወደ 24 የሚሆኑ ካባ ለባሾች ለሁለት ተከፍለው ጸናጽልና መቋሚያ ይዘው ወደ ጎሳና ወደፊት በመጨረሻም ክብ ሠርተው እየዞሩ የጌታን መጠመቅ የሚያመለክቱ የተለያዩ ያሬዳዊ ዜማዎችን በተለይም "ዘጠና ዘጠኙን ነገደ መላእክት ትቶ በባሕር ላይ ቆመ በሰላምም ወጣ" የሚለውን ዜማ ይወርባሉ። ከበሮ መቺዎች ከፊት ይሄዳሉ ከጎሳም ይከተላሉ። በዙሪያቸው ያሉት ሁሉም ቀሳውሳት በተመሳሳይ በቆሙበት ቦታ ሳይንቀሳቀሱ ያሸበሸባሉ። ቱሪስቶች ለእነርሱ ብቻ ተብሎ ያሬዳዊ ዝማሬውን በደንብ እንዲመለከቱ ሲባል ከፍ ተብሎ በተሠራላቸው ቦታ ሆነው ይመለከታሉ። ፎቶ ያነሣሉ፣ ቪዲዮ ይቀርጻሉ።

በጥምቀተ ባሕሩ የተሰበሰበው ሕዝብ ክርስቲያን የተባረከውን ውኃ ተረፎቶ ካበቃ በኋላ ምስጋና ይደረጋል። ቀኑን የሚመለከት ትምህርት ይሰጣል። የማሳረጊያ ጸሎት ተደርጎ ከ4:00 ሰዓት አካባቢ ታቦታቱ መንቀሳቀስ ይጀምራል። የተለዩ ቀለሞች ያላቸው በርካታ ወርቃማ የቤተክርስቲያን ጥላዎች፣ በርካታ መስቀሎችና ሰንደቅ ዓላማ ተይዞ ካህናት ዕባን እያጠኑ ታቦታቱ በሕዝብ ክርስቲያኑ መካከል ይጓዛሉ። ታቦታቱ በሚንቀሳቀሱበት ወቅት የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት፣ ቀሳውሳት፣ ዲያቆናት፣ የሰንበት ት/ቤት መዘምራን ወንዶች፣ ሴቶች፣ እንዲሁም ወጣቶች ለየብቻቸው በቡድን በቡድን በመሰባሰብ ሃይማኖታዊና ባህላዊ መዝሙሮችንና ዜማዎችን ያዜማሉ። ወጣት ወንዶች ከታቦታቱ ፊት በመቅደም ዱላ ይዘው በጎብረት እየሮጡና የአካባቢውን ባህላዊ ዜማዎች እየጨፈሩ ሥነ-ሥርዓቱን ያደምቃሉ። በዚህ ሁኔታ እየተዘመረና ሰብከት እየተደረገ በየቦታው ቆም እየተባለ (በአክሱም በላሊበላና በጎንደር እስከ 7 ምዕራፍ ይደረጋል)። በመጨረሻ ታቦታቱ በየቤተ ክርስቲያኑ ዓውደ ምህረት ሲደርሱ ሁሉም ያሬዳውያን ሊቃውንት ለሁለት ተከፍለው ግማሾቹ በአንድ ገጽ ግማሾቹም እንዲሁ ባንድ ገጽ ፊት ለፊት ሆነው በመካከላቸው ሰፊ ያለ ቦታ ትተው በድጋሚ ሞቅ ባለ ሁኔታ ያሸበሸባሉ። ሽብረባው ሲያልቅም ትምህርት ይሰጣል። ፀሎት ከተደረገ በኋላ ታቦታቱ ሕጉ ወደ ቤተ መቅደሳቸው ይገባሉ። የቅዱስ ሚካኤል ታቦት በሚቀጥለው ቀን "ቃና ዘገሊላ" ስለሚከበር እዛው ያድራል። በቀጣዩ ቀን እንዲሁ በጥር 12 ሙሉ ቀን በዓሉ ይከበራል። የሚካኤል ታቦት ወደ ደብሩ የሚመለሰው በዚህ ቀን ነው። እንደጥምቀቱ ሁሉ ይህ ታቦትም በተመሳሳይ ሥነ-ሥርዓት ወደ ቤተክርስቲያኑ ይመለሳል። በዚህ ቀን የሚገኘው ሕዝብ እንደጥምቀቱ ሁሉ ሙሉ ነው።

የበዓሉ ተሳታፊዎች የሚያሰጧቸው ዜማዎች ሁሉም ትርጉም ያላቸው ናቸው። እነሱም ታቦታቱ ከመንበረ ክብራቸው ወደ ጥምቀተ ባሕሩ ሲያመሩና ሲመለሱ የሚዜሙ ሲሆኑ ይዘታቸው አድናቆትን፣ ክብርን፣ መልካም ምኞትን፣ ሰላምን ዕርቅን እና ደስታን የሚገልጹ ናቸው።

4. ምዝገባ ከተደረገው ቅርስ ጋር በተያያዘ ተሳትፎ ያላቸው ግለሰቦችና ተቋማት

4.1 የቅርሱ ተግባራዎች/አከናዋኞች /Practitioner/s/Performers/

በበዓሉ የየአካባቢው ሕዝብ እንዲሁም የሀገርና የውጭ ሀገር ቱሪስቶች (የሌላ እምነት ተከታይ የሆኑ ቱሪስቶችን ጨምሮ) ተሳታፊ ናቸው። በቅርሱ ክዋኔ ላይ ታቦታቱን በማክበር፣ በቅዳሴው፣ በማሳሌቱ፣ በዝማሬው የመምራትና የመሳተፍ ተግባር የሊቃውንቱ፣ የካህናቱና የዲያቆናቱ ተግባር ነው። በነዚህ ሥነ-ሥርዓቶች ተገኝቶ ሥነ-ሥርዓቶችን የማድመቅና የመሳተፍ ድርሻ ደግሞ የምዕመናንና የምእመናን ተግባር ነው።

በጥምቀት በዓል አከባበር በየደረጃው ያሉ የበዓሉ ተሳታፊዎች ሊቃውንት፣ ካህናት፣ የሰንበት ት/ቤት መዘምራን፣ የአካባቢው ማኅበረሰብ በአጠቃላይ በበዓሉ ላይ የሚታደሙ ሁሉ የየራሳቸው ድርሻና ሚና አላቸው። በጥምቀት በዓል ካህናት ከቅድመ ሥርዓቱ አስከፍጻሜው ድረስ ትልቁን ድርሻ የሚወስዱ ናቸው። በዓሉን የሚመለከት ዜማን በማቅረብ ቃለ እግዚአብሔር በመስበክ፣ ቅዳሴውን በመቀደስ፣ ታቦቱን በማክበር፣ ማኅላት በመቆም፣ ቅኔውን በመቀናጥ ከብሉይ ኪዳንና ከሐዲስ ኪዳን የተውጣጡና ለዕለቱ የሚመጥን ትምህርት የማስተማርና የመስበክ፣ ጸበሉን የማዘጋጀትና የመርጨት ኃላፊነት አለባቸው። ከዚህ በተጨማሪ ምዕመኑ በዓሉን በእምነትና በዕውቀት እንዲያከብረው የማድረግ፣ ዐውቆና ተረድቶ እንዲተገብረው ትውፊቱን የማስተማርና የማስጠበቅ ትልቁን ኃላፊነትና ድርሻ የሚወስዱም ናቸው።

ወጣቶች በተለይ ከቅርብ ጊዜ ወዲህ መሠረታዊ ይዘቱን ሳይለቅ ለበዓሉ በስኬት መከበር ከፍተኛ አገልግሎት በመስጠት ላይ ይገኛሉ። ለምሳሌ ያክል ለታቦታቱ መንገድ በመጥረግ፣ በማጽዳት፣ ምንጣፍ በማንጠፍ፣ በዓሉ በድምቀት እንዲከበር የበኩላቸውን አስተዋጽኦ እያበረከቱ ይገኛሉ። ይህ ምንጣፍ የማንጠፍ ሥርዓት ቀደም ባለው ጊዜ ያልነበረና ዐዲስ ዕድገት ነው። የማይዳሰሱ ቅርሶች እያንዳንዱ ትውልድ የራሱን አስተዋጽኦ እያከለባቸው ከዘመኑ የዕድገት ደረጃ ጋር እየተጣጣሙ የሚሄዱ መሆናቸውን ማሳያም ነው። ይህ ወጣቶች ለሃይማኖታቸውም ሆነ ለባህላቸው የመቁርቁርና ለበዓሉ በሥርዓት መከበር የጉላ ሚና መጫወታቸው በዓሉን ለመመልከት ከውጭ ለሚመጡ ጎብኚዎች ጭምር አድናቆትን ያተረፈ ሆኗል። በሌሎች ባህሎች ላሉ ወጣቶችም በአርእያነት ሊጠቀስ የሚችል ነው።

ጎልማሶች ማለት ከሽማግሌዎች በዕድሜ ደረጃቸው ዝቅ ያሉ ታቦታት የሚያድሩበትን ድንኳን በመትከል፣ ዳስ በማዘጋጀት፣ ታቦታት ከመንበራቸው/ከቤተመቅደሳቸው ሲወጡ ገንዘብ በማዋጣት፣ መንገዱን በመጥረግና በማጽዳት፣ በጎልማሶቻቸው ለበዓሉ በስኬት መከበር የበኩላቸውን ድርሻ ያበረክታሉ። ከዚህ ባለፈ ከአባቶቻቸው ያገኙትን/የወረሱትን በማስጠበቅ፣ የበዓሉ አከባበር እንዴት እንደነበር፣ ትውፊቱ እንዲጠናከር፣ ወራሽና ትውፊቱን ተቀባይ በመሆን ከፍተኛ ሚና አላቸው። አሁን ወጣቶች በበዓሉ ላይ በጸሎት፣ በበረከትና በምርቃት የሚያገለግሉ ናቸው። ሴቶች በዋይማኖት ታቦታትን አጅቦ በመሄድ፣ ሌሊት ቤተክርስቲያን መጥቶ ጸሎት በማድረስ፣ በማስቀደስ፣ ለካህናት የሚያስፈልገውን ለምሳሌ ያህል ምግብ በማቅረብ ረገድ ተሳትፎቻቸው ከፍተኛ ነው።

4.2 ሌሎች ተሳታፊዎች/ጠባቂዎች /Other participants (custodians)

በቅርሱ ትግበራና ጥበቃ ዋና ባለቤትና ከዋኝ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን ስለሆነች ቅርሱን በመጠበቅ፣ በመንከባከብና ከትውልድ ወደ ትውልድ በሚተላለፉበት ሁኔታ ላይ በሰፊው እየሠሩ ከሚገኙ ባለድርሻ አካላት መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል። እነሱም፡- የባህልና ቱሪዝም ሚኒስቴር፣ የቅርስ ጥናትና ጥበቃ ባለሥልጣን፣ የየክልሉ ባህልና ቱሪዝም ቢሮዎች፣ የባህል፣ ቱሪዝምና የመንግሥት ኮሚዩኒኬሽን ጉዳዮች ጽ/ቤቶች፣ የዞን አስተዳደር ጽ/ቤቶች፣ ዞን አስተዳደር ሥር የሚገኙ የወረዳ አስተዳደር ጽ/ቤቶች፣ የልማት ማኅበራት፣ የተለያዩ የሚዲያ ተቋማት እና የቅርስ ባላደራ ተቋማት ናቸው።

4.3 ቅርሱን ለማየት ወይም ለመድረስ ያሉ ሥርዓቶችና ደንቦች (Customary practices governing access to the element or to specific aspect of it)

በነዚህ በዓላት አከባበር ክዋኔውን ለማየትና ለመሳተፍ የተለየ የዕድሜ፣ የጾታ፣ የእምነት ወይም ሌሎች ምክንያቶችን ተንተርሶ ክልከላ አይደረግም። የጥምቀትን በዓል በማክበር ሂደት ዘር፣ ቋንቋ፣ ዕድሜ፣ ጾታ፣ ማኅበራዊ ደረጃ የፖለቲካ አስተሳሰቦች አይገደቡትም። በሁሉም እድሜ ክልል ውስጥ ያሉ ወንዶችና ሴቶች ይሳተፋሉ። የበዓሉ ፈጻሚ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ካህናት ከሚያከናውኗቸው ሥርዓቶች በስተቀር ያለምንም ልዩነት ሁሉም የኅብረተሰብ ክፍል በበዓሉ ላይ ይሳተፋል። ጽላቱን ማየትም ሆነ መንካት የሚችሉት ፓትርያርኩ፣ ጳጳሳቱና ቀላውሱቱ

ብቻ ናቸው። ስለዚህ አንድነትንና ትሥሥርን ከማጠናከር አኳያ ማሳበራዊ ፋይዳው ከፍተኛ ነው። በሃይማኖቱ ትውፊት መሠረትም በነዚህ ክብረ በዓላት ሴቶች ራሳቸውን በነጠላ ይከናወናሉ። ወንዶችም ባህላዊ ልብስንና ኮታን ይለብሳሉ።

የቅርሱ ቀጣይነትና ደንበኝነት/ቅርሱ የሚገኝበት ሁኔታ (Status of the element)

4.4 ቅርሱ አሁን የሚገኝበት ሁኔታ (Current status of the element)

ቅርሱ በአሁኑ ሰዓትም በየዓመቱ በሰፊው ይተገበራል። በአጠቃላይ ሲታይ በበዓሉ የሚታደመው ሕዝብ ቁጥር ከዓመት ወደ ዓመት እየጨመረ መጥቷል። በአክሱም፣ በላሊበላ፣ በጎንደር፣ በአዲስ አበባ፣ መቀሌ፣ ሰቆጣ፣ ደብረታቦር፣ ደብረብርሃን፣ ደብረ ማርቆስ፣ አዳማ፣ ደሴ፣ ወልድያ፣ በሐረር፣ በሐዋሳ፣ በአርባምንጭ፣ ጎባ፣ በጅማ፣ አምቦ፣ በድሬዳዋ፣ ደምቢዶሎ፣ ጅንካ፣ አሰላ፣ ጅግጅጋ፣ ሸሬ፣ ጋምቤላ፣ ፍቼ፣ ባህርዳር፣ ማይጨው፣ አሰላ፣ ሻሸመኔ፣ ሚዛን፣ ዝዋይ፣ በአምቦ፣ ሶዶ፣ ወልቂጤ፣ ቦንጋ፣ አሳይታ፣ በነቀምቱም ሆነ በሁሉም የኢትዮጵያ አካባቢዎች የጥምቀት በዓል አሁንም በስፋትና በድምቀት በመከበር ላይ ይገኛል። ከጊዜ ወደጊዜ በበዓሉ ላይ የሚገኙት የውጭ ሀገር ጎብኚዎች ቁጥርም እየጨመረ እንደሆነ መረጃ ሰጪዎች ይገልጻሉ። ወጣቶችም በበዓሉ ላይ አዳዲስ ጉዳዮችን እያከሉ ለምሳሌ ያህል ታቦታት የሚያልፉበትን መንገድ በማጽዳትና ምንጣፍ በማንጠፍ እንዲሁም አካባቢውን በማስዋገድ በዓሉ ከሰፊቱ በበለጠ በድምቀት እንዲከበር የበኩላቸውን የላቀ ድርሻ በማበርከት ላይ ይገኛሉ።

4.5 ቅርሱን ከትውልድ ወደ ትውልድ ማስተላለፊያ መንገዶች (Mode of transmission from generation to generation)

ቅርሱን ለማስተላለፍ ዋናው መንገድ የጥምቀት በዓል እየተከበረ እንዲቀጥል ማስቻል ነው። የጥምቀት በዓል አከባበር እንዳይለወጥና እየተሸራረፈ እንዳይጠፋ የበዓሉ ሥነ-ሥርዓት በልዩ ልዩ መንገዶች በድምጽና በምስል ቀርጾ በተለያዩ የመገናኛ ብዙሃን በማስተላለፍና እንዲተዋወቅ ማድረግ፣ ወጣቶች በቅርሱ አከባዎን እንዲሳተፉና ቅርሱን በቀጣይነት እንዲተገብሩ በማበረታታት፣ የሥርዓቱ ዕውቀት ያላቸውን አበው ሊቃውንትና ካህናት፣ የሀገር ሽማግሌዎች ዕውቀቱን ለወጣቱ ትውልድ የሚያስተላልፉበት መንገድ በመፍጠር፣ በቅርሱ ክወና ዙሪያ ዘጋቢ ፈልጦችን በማዘጋጀትና ጥናትና ምርምር በማድረግ ውጤቱን በመጽሐፍ መልክ በመሰነድና ለተለያዩ የትምህርት ተቋማት ተደራሽ በማድረግ፣ የተለያዩ የባህል ትውውቅ መድረኮችን መፍጠር ቅርሱን ከትውልድ ወደ ትውልድ ማስተላለፊያ መንገዶች ናቸው።

የቅርሱን ከዋናዎች በማበረታታት፣ ከክብረ በዓሉ ጋር ተያያዥነት ያላቸውን የሚዳሰሱ ቁሶችን ለምሳሌ በየዓመቱ በዓሉ የሚከበርበትን ጥምቀት ባሕር (ቦታዎች) በመጠበቅና በመንከባከብ፣ ከዚህም በበለጠ የጥምቀት በዓል አከባበር የቱሪስት መዳረሻ እንዲሆን የሚያስችል ሥራ በመሥራት፣ ለክብረ በዓሉ ዋናዎች ድምቀት የሆኑት ካህናትና የሃይማኖቱ ሊቃውንትን በተለያዩ መንገዶች በማበረታታትና በመደገፍ፣ እንዲሁም የእነሱ መፍለቂያ የሆኑ የአብነት ትምህርት ቤቶችን በመጠበቅ፣ በማስፋፋትና በመደገፍ፣ በተለያዩ መገናኛ ብዙሃን ቅርሱን በስፋት በማስተዋወቅ...ወዘተ የቅርሱን ቀጣይነት ማረጋገጥ ይቻላል።

4.6 ቅርሱን ለመተግበር ያሉ ስጋቶች (Threats to the enactment)

4.6.1 አካላዊ ወይም ቁሳዊ ስጋት (Physical threats)

አልባሳትን በተመለከተ ከድሮው በተሻለ መልኩ የሃይማኖቱን ትውፊትና የአካባቢውን ባህል የሚገልጹ አልባሳት መልበስ እየተለመደ መጥቷል። ሆኖም በተወሰነ መልኩ ከቅርብ ጊዜ ወዲህ አንዳንድ ወጣቶች ዘመናዊ በሆኑ አልባሳትና የጸጉር አሠራሮች ተውበው መታየታቸው ለጥምቀት በዓል አከባበር እንደ ቁሳዊ ሥጋት ይታያል።

4.6.2 ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ ስጋቶች (Socio- economic threats)

ለበዓሉ ከፍተኛ ድምቀት የሚሰጡት በክብረ በዓሉ ላይ የሚገኙት በርካታ ተጥር ያላቸው ሊቃውንት ናቸው። እነዚህ ሊቃውንት የሚደገፉት ከቤተክህነት በሚገኝ በጀት ቢሆንም ይህንን ድጋፍ ማግኘት ከጊዜ ወደ ጊዜ አስቸጋሪ እየሆነ እንደመጣ የየሀገረ ስብከቱ ኃላፊዎች ይገልጻሉ። ቀድሞ ባህልና ቱሪዝም ቢሮ የተወሰነ ድጋፍ ያደርግ የነበረ ሲሆን፤ አሁን ላይ ግን መቋረጡ ተገልጿል። ሌላው ስጋት በበዓሉ ላይ እየተስተዋለ የመጡት መጤ ባህሎች እንደሆኑ መረጃ ሰጪዎች ይገልጻሉ። ከየአካባቢው ባህል የወጡና ሥነ-ምግባር የጎደላቸው አለባበሶችና አጨፋፈሮችን በምሳሌነት ይጠቅሳሉ። የበዓሉን አከባቢ የበለጠ ለማሳመርና ለማድመቅ ከሊቃውንቱ አስተምህሮና ከትውፊቱ ጋር ተያይዘው ያልመጡ ከዋኔዎች ከጊዜ ወደ ጊዜ መበራከታቸው በበዓሉ አከባቢ ላይ ሥጋት ሆኖ ይታያል።

ሌላው በዕለተ ጥምቀት ታቦታቱ ወደ ቤተ መቅደስ ከተመለሱ በኋላ እስከ ምሽት እየቆዩ መምጣት እየተለመደ እንደመጣና ሲመሽ ደግሞ የበዓሉ ታዳሚዎች በተለይም ወጣቶች ለችግር ሊጋለጡ እንደሚችሉ መረጃ ሰጪዎች እንደሰጡ ይጠቅሳሉ።

4.7 ለቅርሱ ቀጣይነት እየተደረጉ ያሉ እንክብካቤዎች (Safeguarding measures in place) :-

በቅርሱ ቀጣይነት ላይ በከፍተኛ ደረጃ እየሠራች ያለችው የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን ናት። የበዓሉን አመጣጥና አከባቢ ለልጆቻቸው በመንገር፣ በመተግበርና በማሳየት የኃይማኖት አባቶች፣ ሊቃውንት፣ የሀገር ሽማግሌዎችና መላው ነዋሪና የእምነቱ ተከታዮች ቅርሱን ጠብቆ ለማስተላለፍ በሚደረገው ጥረት ውስጥ የጎሳ ሚና በመጫወት ላይ ይገኛሉ። የቅርሱ ባለቤቶችና ከዋኞች ክብረ በዓሉን በመከወን ቅርሱን ለቀጣዩ ትውልድ ለማስተላለፍ ከሚያደርጉት በተጨማሪ በየደረጃው ያሉ የባህል ቢሮዎች ቅርሱን የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን በከፈተችው የራሷ የቴሌቪዥን ጣቢያም ሆነ በሌሎች መገናኛ ብዙሃን በማስተዋወቅ፣ ከቤተ ክህነት ጋር ተባብረው ክብረ በዓሉን በመምራትና በመሳሰሉ መንገዶች ለቅርሱ ቀጣይነት ከፍተኛ አስተዋጽኦ እያደረጉ እንደሆነ መረጃ ሰጪዎች ይገልጻሉ።

ከዚህ በተጨማሪም በባህልና ቱሪዝም ሚኒስቴር የቅርስ ጥናትና ጥበቃ ባለሥልጣን ከኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን ከሁሉም ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥታት ባህልና ቱሪዝም ቢሮዎች ጋር በመተባበር የጥምቀት በዓል አከባቢን በየኔስኮ የሰው ልጆች ወካይ የማይዳሰስ ባህላዊ/ሃይማኖታዊ ቅርስ ዝርዝር ውስጥ በዓለም አቀፍ ቅርስነት ለማስመዝገብ እያደረገ ያለው ጥረት ለቅርሱ ቀጣይነት እየተደረጉ ካሉ እንክብካቤዎች መካከል የሚጠቀስ ነው።

6. የመረጃ አሰባሰብና ጥንቅር (Data gathering and inventorying)

6.1 በቃለ መጠይቅ ወቅት የጎብረተሰቡ፣ የቡድኖችና ግለሰቦች ተሳትፎ መገለጫዎች (Consent from and involvement of the community/group in data gathering and inventorying)

የጥምቀትን በዓል አከባቢ የማይዳሰስ ቅርስ ምዝገባ በተከናወነበት ወቅት የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን መሪዎች፣ ሊቃውንት፣ ካህናትና ዲያቆናት በየእርካታው የሚገኙት የመንግሥት አካላት፣ የየክልሎቹ ባህልና ቱሪዝም ቢሮዎች፣ የዞን ባህል ቱሪዝምና የመንግሥት ኮሙኒኬሽን ጉዳይ መምሪያ ኃላፊዎች እንዲሁም ከቅርስ ጥናትና ጥበቃ ባለሥልጣን የተሰማራው የባለሙያዎች ቡድን እና የመስክ ሥራ የተካሄደባቸው ዞኖችና ወራዳዎች የሥራ ኃላፊዎች በከፍተኛ ተነሣሽነት ለምዝገባው ስኬታማነት ሙሉ ተሳትፎ አድርገዋል። ከዚህም ሌላ ምዝገባው በተካሄደባቸው ወረዳ የሚገኙ የአካባቢ ታዋቂ ግለሰቦች፣ ምሁራንና የመንግሥት የሥራ ኃላፊዎች፣ የሀገር ሽማግሌዎች፣ ወጣቶችና ሴቶች፣ እንደ ለአንድ በተደረጉ ቃለ መጠይቆችና ለመረጃ አሰባሰብ በሚያመች መንገድ በተደራጁ የአትኩሮት ቡድን ውይይቶች የተሳተፉ የቅርሱ ባለቤቶችና ጉዳዩ የሚመለከታቸው አካላት በከፍተኛ ኃላፊነትና ፈቃደኝነት መረጃ በመስጠት ተሳትፈዋል።

6.2 ምዝገባው የተደረገውን ቅርስ ለመጠቀም ያሉ ገደቦች (Restriction, if any, on use of inventoried data)

በሀገር አቀፍ ደረጃ የማይዳሰስ (ኢንታንጀብል) ቅርሱን ለማስተዋወቅና ለቅርሱ ባለቤቶች ሥርዓት ዕድገት ጥረት በግብዓትነት መጠቀም ክልከላ የለውም። ነገር ግን ማንኛውም ሰው ወይም ሕጋዊ ሰውነት ያለው አካል መረጃውን ከሚመለከተው አካልና ከባህሉ ባለቤቶች ፈቃድ ሳያገኝ ለንግድና ትርፍ፣ የግል ጥቅምን መሠረት ላደረጉ ሌሎች ተግባራት ወይም ከባህሉ ጋር ተፃራሪ ለሆኑ ተግባራት መጠቀም የሀገሪቱ ሕግ በሚደነግገው መሠረት ተጠያቂነትን ያስከትላል።

6.3 ምዝገባው የተካሄደበት ቀንና ቦታ (Date and place of data gathering)

ምዝገባው የተካሄደው ጥር 14 ቀን 2009 ዓ.ም (January 22, 2017) ነው። ይህን ምዝገባ ለማድረግ መረጃ የተሰበሰበው ከትግራይ ክልል ማእከላይ ዞን አክሱም፣ ከሰሜን ወሎ ዞን ላሊበላ፣ ከሰሜን ጎንደር ዞን ጎንደር ከተማ፣ ከደቡብ ጎንደር ዞን ደብረታቦር፣ ከአዲስ አበባ ጃንሜዳና ሌሎች ቦታዎች ጭምር ነው።

6.4 ቅርሱን በሀገር አቀፍ ደረጃ የመዘገበው አካል (Responsible body to the National Inventory /register of the element)

ቅርሱን በአገር አቀፍ ደረጃ የመዘገበው በቅርስ ጥናትና ጥበቃ ባለሥልጣን የቅርስ ጥናትና ምርምር ዳይሬክቶሬትና የቅርስ ኢንቬንቲሪ፣ ቁጥጥርና ደረጃ ማውጣት ዳይሬክቶሬት ባለሙያዎች (ገዛዥ ግርማ፣ ቀለሟ መኮንን፣ ብርሃን የሺዋስ፣ አንዷለም አሰፋ፣ ጌዴኦን ሙላት፣ ንቡረ ዕድ ኤልያስ አብርሃ፣ መ/ር ዕንቁባህርይ ተከሰተ፣ መ/ር ቆሞስ አባ ሠረቀብርሃን ወ/ላሙኤል እና መ/ር ዳንኤል ሰይፈሚካኤል) ናቸው። ኢንቬንቲሪውን ያጸደቀው የባለሥልጣን የሥራ ክፍል /Approved by/ በቅርስ ጥናትና ጥበቃ ባለሥልጣን የቅርስ ኢንቬንቲሪ፣ ቁጥጥርና ደረጃ ማውጣት ዳይሬክቶሬት ነው።

ደሳለኝ አበባው
የቅርስ ኢንቬንቲሪ ቁጥጥርና
ደረጃ ማውጣት ዳይሬክቶሬት
ዳይሬክተር